

Chinees blogt zijn land open

Chinese burgers gebruiken het internet om zich misdragende lokale ambtenaren aan de schandpaal te nagelen. Peking lijkt er van te leren. Internet als katalysator van openheid en hervormingen.

Bert van Dijk

Het groepje Chinese ambtenaren heeft het gezellig in Amerika. Overnachtingen in hotels in Las Vegas voor 700 dollar per nacht, een bezoek aan een seksclub in San Francisco en Hawaïaanse stranden... waar belastinggeld al niet goed voor is. Tot een van de ambtenaren, terug in China, zijn tas in de metro in Sjanghai laat liggen, met daarin bonnetjes uit Amerika. Binnen de kortste keren staat de informatie op het internet, met een vermelding van de ambtenaren met naam en toenaam. Andere webgebruikers struinen vervolgens zoekmachines af om foto's en adressen van de ambtenaren erbij te zetten.

Of neem de ambtenaar in de stad Shenzhen die wordt beschuldigd van aanranding van een meisje in een toilet van een restaurant. Chinese internetters analyseren videobeelden van de bewakingscamera en weten de man te identificeren. De man wordt ontslagen.

Chinese burgers maken gretig gebruik van de mogelijkheden die internet biedt om misstanden aan de kaak te stellen. Vaak gaat dat in niet-afgesproken samenwerking. De een zet iets op het net, de ander voegt er iets aan toe en zo verder. Chinezen hebben zelfs een term bedacht voor dit gezamenlijk op internet opsporen van personen die in de ogen van het publiek corrupt zijn: de human flesh-zoekmachine.

Vorig jaar was niet alleen het jaar dat China zich aan de wereld presenteerde met de vlekkeloos verlopen Olympische Spelen, maar ook

het jaar dat dit fenomeen doorbrak in het land dat het van oudsher niet zo heeft op de vrije pers, constateert professor Lu Ye, hoogleraar aan de school voor journalistiek aan de Fudan-universiteit in Sjanghai: 'Het mechanisme heeft in 2008 zijn enorme kracht laten zien.'

Een van de websites waar lokale schandalen snel en uitgebreid worden beschreven is *East South West North* van Roland Soong, een in Hong Kong residerende Chinees. Op zijn site, die in China niet is geblokkeerd, staan Engelse vertalingen van Chinese berichten en discussies op het internet. 'Ik wil Engelstalige lezers direct laten lezen wat de Chinese burgers ervaren, aan het lezen zijn en waar ze over praten.'

Hij signaleert dat de overheid steeds vaker luistert naar onvrede die via internet wordt geventileerd: 'Internet wordt nu vooral gebruikt om lokale ambtenaren in de gaten te houden. Voorheen zouden ambtenaren bij lagere overheden veel agressiever optreden, dan zouden ze iemand meteen oppakken op beschuldiging van verspreiding van geruchten of beledigingen. Maar internet laat in dergelijke gevallen tegenwoordig en masse van zich horen en komt in opstand tegen deze illegale acties. Dat leidt er toe dat lokale overheden vaker een civiele rechtszaak starten in plaats van de lokale politie opdracht te geven iemand te arresteren', zegt Soong.

Dit jaar heeft de overheid in één geval internetters zelfs officieel uitgenodigd om de overheid achteraf te controleren. Toen begin februari een man in een gevangenis in de zuidelijke provincie Yunnan overleed, luide de officiële verklaring van de autoriteiten dat de man geblinddoekt tegen een muur was gerend tijdens het verstoppertje spelen. Hersenbeschadiging leidde vervolgens tot zijn dood, aldus de overheid. Die verklaring bracht op internet zo'n he-

vige discussie teweeg tussen burgers die dat zo ongeloofwaardig vonden, dat de overheid uiteindelijk internetters uitnodigde om dan zelf maar onderzoek naar de doodsoorzaak te doen. Tien internetters zijn vervolgens samen met een aantal journalisten, ambtenaren en burgers de zaak opnieuw gaan onderzoeken. Die kwamen tot nu toe niet met een andere verklaring op de proppen, maar de zaak laat zien dat de overheid gevoelig is voor wat er in discussies op internet onder de bevolking leeft.

Internet is in China nog steeds gecensureerd, maar vindingrijke internetters, *netizens* genoemd, bedenken voortdurend manieren om de censor te ontwijken. Weblogs en websites die worden gesloten, gaan eenvoudig via een buitenlandse server opnieuw de lucht in. En dankzij vrij beschikbare software zijn in China alle websites te bereiken en te lezen. Bovendien worden gevoelige berichten direct na plaatsing op internet razendsnel door Chinese internetters gekopieerd en verspreid, waardoor de autoriteiten voortdurend achter de feiten aan lopen en onmogelijk alle inhoud kunnen verwijderen.

De overheid laat daarvoor noodgedwongen steeds meer toe, zegt Marc van der Chijs, de Nederlandse topman van de Chinese video-uitwisselingsdienst Tudou en directeur van internetspelletjesbedrijf Spil Games Asia. 'Toen internet opkwam, was de eerste reactie van de overheid: "ho stop, dat mag niet." Nu mag er steeds meer op internet. Die ontwikkeling is niet meer te stoppen.'

Maar af en toe komt, zo weet Van der Chijs uit

Chinezen gebruiken internet om lokale misstanden aan de kaak te stellen

Peking reageert daarop met een iets opener opstelling

Chinese bloggers zijn niet uit op de omverwerping van het regime

eigen ervaring, de overheid met een grote campagne om te laten zien dat ze nog wel de baas zijn en dat zij de grenzen bepaalt. 'Dan worden er weer een aantal blogs en websites gesloten. Dat krijgt veel publiciteit, maar de websites die worden gesloten, zijn maar het topje van de ijsberg. Ondertussen discussiëren jongeren onverminderd door op honderden andere websites. Daarbij lijkt alle angst verdwenen. Zelfs kritiek op de overheid is overal op internet te vinden. Er kan steeds meer.'

De macht van internet was recent ook merkbaar in het mediabolwerk van de communistische partij, de Chinese staatsomroep CCTV. Een vleugel van het in hoofdkantoor-in-aanbouw van CCTV vloog in brand door vuurwerk dat illegaal door de medewerkers was afgestoken. Maar dat was niet te zien of te horen op de televisiekanalen en websites van CCTV zelf, wel — ondanks een verbod van de autoriteiten — op individuele weblogs van Chinese burgers en internetfora. Vanaf het eerste moment dat een vuurpijl op het dak van het gebouw landde, was CCTV de regie over zijn eigen nieuws kwijt.

Een dag later verschenen er alsnog foto's en video's van de brand op de websites en tv-kanalen van de staatsomroep. Wat ook weer leidde tot hoon op het net, onder meer van China's bekendste blogger en schrijver Han Han. Uiteindelijk bood CCTV officieel excuses aan het Chinese volk aan voor het illegaal afsteken van vuurwerk en het vernietigen van zoveel belastinggeld.

Volgens Han weerspiegelt het CCTV-incident de werkelijkheid van China's media. 'Al het nieuws dat we voorgeschoteld krijgen is

Vervolg op pagina 14

Chinees blogt zijn land open

doelbewust geselecteerd en gefilterd, gebaseerd op de behoeftes en het script van de registratie.' Van enige geloofwaardigheid is geen sprake meer: 'Zelfs een waarverhaal zou als nep kunnen overkomen wanneer het afkomstig is van een van deze media. De jongere generatie in China heeft zich verder ontwikkeld en ze zullen alles wat deze staatsbedrijven produceren steeds meer belachelijk maken.'

Van der Chijs verwacht dat de informatierevoluatie onomkeerbaar is. 'Toen ik hier tien jaar geleden kwam, had de staat nog een absoluut informatiemonopolie via staatskranten en televisie, maar de komst van internet heeft dat allemaal op zijn kop gegooid. Het medialandschap is totaal veranderd. De staat is het nieuwsmonopolie kwijtgeraakt.'

Professor Lu Ye constateert dat 'het verschil tussen de mainstream media en internet steeds duidelijker' wordt. De traditionele media in China zijn er verantwoordelijk voor dat de publieke opinie op één lijn wordt gebracht. Die moet leiden naar een gemeenschappelijke ideologie, om zo steun te verwerven voor de regerende autoriteiten. Verschil van mening wordt in de traditionele media met mate getolereerd, maar de publieke opinie moet altijd eenduidig zijn, zegt Lu.

'Internet daarentegen voorziet burgers van een relatief vrije omgeving om hun mening te uiten. De aanwezigheid van verschillende opinies en sociale participatie zijn de essentiële fundamenten voor de vooruitgang van sociale democratie', voegt hij eraan toe.

De overheid lijkt niet meer blind voor de onomkeerbare waarheid. Toen vorig jaar taxistakingen uitbraken in Chongqing, stuurde Pe-

Overheidscampagnes tegen vulgare vulling van het web krijgen veel steun van Chinese internetters

Invallen in Chinese internetcafé's komen steeds minder voor.

Foto: Bloomberg

king de partijsecretaris naar die stad om met de chauffeurs in gesprek te gaan. Die ontmoeting was via internet te volgen. Uiteindelijk werd het conflict na toezeggingen van Peking vreedzaam opgelost. De regering beseft dat zij meer naar burgers moet luisteren, wil het haar legitimiteit behouden om aan de macht te blijven. Ook hoogleraar Lu ziet vooruitgang. En de hoogleraar is optimistisch over verdere verbe-

teringen. 'Er is nog een lange weg te gaan voordat de verhouding tussen de overheid en haar burgers echt fundamenteel verandert. Maar verschillende succesvolle protesten in de echte wereld en op internet laten zien dat de overheid steeds beter begint te reageren op onvrede onder het volk.' Lu doelt naast de taxistakingen onder meer op een incident in de Chinese stad Xiamen, waar burgers vorig protesteerden tegen de komst van een chemische fabriek bij hen in de buurt. Uiteindelijk besloot de lokale overheid na overleg met de burgers de fabriek ergens anders te gaan bouwen.

De rijksoverheid én de communistische partij, want het land is nog steeds een éenpartijstaat, profiteren in wezen van de aanval die internetters hebben ingezet op lokale ambtenaren. De lagere overheden liggen onder vuur en zijn op zichzelf aangewezen omdat de Centrale Publiciteitsafdeling van de overheid niet langer geïnteresseerd lijkt in de verdediging van lagere ambtenaren. Peking leert van dit proces. De Britse Chinees Soong: 'Die trend zal hervorming in China uiteindelijk versnellen.'

In de visie van hoogleraar Lu is internet niet voldoende om het democratiseringsproces door te laten breken: 'Het hervormingsproces in China beweegt zich in verschillende richtingen. Geen enkele op zichzelf staande kracht kan dat proces versnellen of vertragen. Hervormingen kunnen alleen maar tot stand komen door veel verschillende factoren tegelijk. Maar het is voor burgers altijd goed om meer platformen te hebben om hun mening kunnen uiten.'

Hoezeer de Chinese internetters ook graag zouden zien dat het land zich opener opstelt tegenover afwijkende meningen onder zijn be-

teringen. 'Er is nog een lange weg te gaan voordat de verhouding tussen de overheid en haar burgers echt fundamenteel verandert. Maar verschillende succesvolle protesten in de echte wereld en op internet laten zien dat de overheid steeds beter begint te reageren op onvrede onder het volk.' Lu doelt naast de taxistakingen onder meer op een incident in de Chinese stad Xiamen, waar burgers vorig protesteerden tegen de komst van een chemische fabriek bij hen in de buurt. Uiteindelijk besloot de lokale overheid na overleg met de burgers de fabriek ergens anders te gaan bouwen.

De rijksoverheid én de communistische partij, want het land is nog steeds een éenpartijstaat, profiteren in wezen van de aanval die internetters hebben ingezet op lokale ambtenaren. De lagere overheden liggen onder vuur en zijn op zichzelf aangewezen omdat de Centrale Publiciteitsafdeling van de overheid niet langer geïnteresseerd lijkt in de verdediging van lagere ambtenaren. Peking leert van dit proces. De Britse Chinees Soong: 'Die trend zal hervorming in China uiteindelijk versnellen.'

In de visie van hoogleraar Lu is internet niet voldoende om het democratiseringsproces door te laten breken: 'Het hervormingsproces in China beweegt zich in verschillende richtingen. Geen enkele op zichzelf staande kracht kan dat proces versnellen of vertragen. Hervormingen kunnen alleen maar tot stand komen door veel verschillende factoren tegelijk. Maar het is voor burgers altijd goed om meer platformen te hebben om hun mening kunnen uiten.'

Hoezeer de Chinese internetters ook graag zouden zien dat het land zich opener opstelt tegenover afwijkende meningen onder zijn be-

volking, hun doel is zeker geen omverwerping van de macht. Van een brede anti-overheidsbeweging is in China geen sprake. Pamfletten die oproepen tot meer democratie en vrijheid, zoals het eind vorig jaar gepubliceerde 'Charter 08' worden uitgebreid besproken en bediscussieerd op internet. Maar echte tractie krijgen dergelijke oproepen niet buiten een kleine intellectuele elitegroep. Daarnaast krijgen overheids campagnes tegen vulgare vulling van het webverbazingwekkend veel steun van internetters. 'De meeste internetters vinden zaken als porno en schending van de privacy niet goed. Er zijn ook geen mensenrechtenactivisten die het grondwettelijk recht claimen om pornografie te exploiteren', stelt Soong.

Internet gebruiken om de overheid ter verantwoording te roepen is ook iets anders dan alles kunnen en willen zeggen. De absolute vrijheid van meningsuiting, zoals die in Nederland zo hartgrondig wordt verdedigd, is niet voor iedere Chinees de ideale situatie. 'Ik sta daar zelf ambivalent tegenover', zegt Soong. 'Persoonlijk vind ik dat ik moet kunnen zeggen wat ik wil, omdat ik weet dat ik verstandig genoeg ben. Maar ik weet niet of iedereen daar mee om kan gaan. Ik denk dat het goed is wanneer mensen kunnen praten en de waarheid kunnen zoeken.'

Vrijheid van meningsuiting is voor hoogleraar Lu een situatie waarbij 'verschillende meningen met respect naast elkaar bestaan.' 'Hoewel internet soms een verhit platform is voor extreme en irrationele uitingen, is het belangrijk voor een land als China, dat middenin een overgangperiode zit op weg naar een burgermaatschappij.'